

## **Kontrollkäigud Tallinna Sotsiaaltöö Keskuse poolt peetavasse kodutute varjupaikadesse**

(1) Õiguskantsler viis 11.01.2010 läbi kontrollkäigu Tallinna Sotsiaaltöö Keskuse poolt peetavatesse toimetulekuraskustega kodutute varjupaikadesse ning 13.01.2010 vältimatu sotsiaalabi ja vältimatu sotsiaalabi järgsesse varjupaika.

Tallinna Sotsiaaltöö Keskus (edaspidi asutus) on Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti hallatav asutus, mille põhimäärus kinnitati Tallinna Linnavalitsuse 08.06.2005 määrusega nr 63<sup>1</sup>. Asutuse ülesandeks on Tallinna sotsiaalsektori arendamine ja sotsiaalteenuste osutamine toimetulekuraskustega ja resotsialiseeritavatele inimestele. Nähtuvalt põhimäärusest osutab asutus muuhulgas ka ajutise peavarju teenust vältimatu sotsiaalabi korras.

Öömaja- ja varjupaigateenuse osutamise nõuded Tallinna linnas on määratud Tallinna Linnavalitsuse 31.01.2007 korraldusega nr 161 „Sotsiaalteenuste nõuete kinnitamine“<sup>2</sup>.

Korralduse punkti 5.1 kohaselt on öömajateenuse osutamise eesmärgiks anda ajutist peavarju Tallinnas elavatele isikutele, kes ei ole suutelised ega võimelised seda endale tagama, aidates nii koos sotsiaaltöö erinevate meetodite kasutamisega kaasa Tallinnas elavate kodutute inimeste elukvaliteedi parendamisele ja nende võimaluste avardamisele ühiskonnas toimetulekuks. Öömajateenuse sihtgrupiks on täisealised isikud, kellel puudub isiklik või üüritud eluase ning kes elavad alternatiiveluasemel või ööbivad väljas. Teenus peab olema garanteeritud igale abivajajale. Öömajas võimaldatakse isikutel pesta ja magada, päeval öömajades viibida ei tohi. Teenust osutatakse Tallinna linna eelarves selleks ettenähtud vahendite arvelt ning isikule on teenus tasuta.

Korralduse punktist 5.2 nähtuvalt on vältimatu sotsiaalabi korras osutatav varjupaigateenus ööpäevaringne ja sisaldab üldkasutatavate ruumide, voodikoha ning selle juurde kuuluva mööbli ja voodipesu kasutamist varjupaigas; pesumasina pesu pesemist; sotsiaalset ja psühhosotsiaalset nõustamist; ööpäevaringse hoolduse ja kõrvalabi korraldamist ja vajadusel arstiabi kättesaadavuse korraldamist. Varjupaigateenuse sihtgrupiks on isikud, kes oma tervisliku seisnudi tõttu ei ole suutelised kasutama öömajateenust ja kes vajavad ööpäevaringset hooldust ja kõrvalabi. Sotsiaalse ja psühhosotsiaalse nõustamisteenuse osutamine peab olema kättesaadav viiel tööpäeval nädalas kella 09.00 kuni 17.00. Teenust osutatakse isikule kuni kuus järjestikust kuud, mille jooksul isik on kohustatud vastu võtma talle pakutava muu abi või kõrvaldama varjupaigateenuse vajadust põhjustavad asjaolud. Teenust osutatakse Tallinna linna eelarves selleks ettenähtud vahendite arvelt ning isikule on teenus tasuta.

Teenuste osutamiseks peab korralduse üldsätetest nähtuvalt olema asutuse poolt kehtestatud ohutu töötamise kord. Töötajad töötavad vahetuses paarikaupa ning töötajate koguarv sõltub isiku kõrvalabi vajaduse suurusel, kuid varjupaigateenuse osutamisel peab 10 isiku kohta olema vähemalt 1 hooldustöötaja ning 10 hooldustöötaja kohta peab olema vähemalt 1 hooldusjuht.

---

<sup>1</sup> Kättesaadav elektrooniliselt aadressil [https://oigusaktid.tallinn.ee/?id=3001&aktid=100805&fd=1&q\\_sort=elex\\_akt.akt\\_vkp](https://oigusaktid.tallinn.ee/?id=3001&aktid=100805&fd=1&q_sort=elex_akt.akt_vkp).

<sup>2</sup> Kättesaadav elektrooniliselt aadressil <http://tallinn.andmevara.ee/oa/page.Tavakasutaja?c=1.1.1.1&id=106991>.

Lisaks eeltoodule sätestab korralduse punkt 1 üldised nõuded sotsiaalteenuste osutajatele. Antud kontrollkäigu kontekstis omab tähtsust näiteks kohustus välja töötada ja rakendada abinõude kogum, mis sisaldab teenuste kvaliteedi edendamise meetmeid, personali- ja koolituspoliitika põhimõtteid, kaebuste menetlemist ja siseauditi korraldust. Sotsiaalteenuse osutajal peab olema kinnitatud teenuste osutamise töökord, milles on sätestatud teenuste osutamise töökorralduslikud aspektid. Sotsiaalteenuse osutamiseks kasutatavad ruumid peavad vastama hoolekande- ja tervishoiuasutustele kehtestatud ehitustehnilistele-, tervisekaitse-, ohutus- ning keskkonnanõuetele. Isikuandmete töötlemisel tuleb lähtuda isikuandmete kaitse seadusest.

Varjupaigateenuse osutamise põhimõtted sisalduvad ka Tallinna Linnavalitsuse 28.06.2006 määruses nr 61 "Vältimatu sotsiaalabi osutamise tingimused ja kord"<sup>3</sup>. Määruse §-i 6 kohaselt on varjupaigateenus ööpäevaringse ajutise peavarju andmine kestusega kuni 6 kuud, mis kindlustab isikule voodikoha, pesemis- ja toitumisvõimaluse ning isiku tervislikul seisukorral põhinevatest vajadustest tuleneva ööpäevaringse hoolduse ja kõrvalabi. Varjupaigateenuse osutaja korraldab vajadusel arstiabi kättesaadavuse.

Asutus osutab varjupaigateenust kolmes asukohas – Akadeemia tee 34 ja 48 asuvad toimetulekuraskusega isikute varjupaigad ning Kopli 79 asub vältimatu sotsiaalabi ja vältimatu sotsiaalabi järgne varjupaik. Tulenevalt kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 30 lõigetest 3 ja 4 kehtestab valla- või linnavalitsus oma korraldusega valla või linna asutuse poolt osutatavate teenuste hinnad või võib volitada ametiasutust, mis teostab avalikku võimu, kehtestama nende teenuste hinnad, mida osutab ametiasutuse hallatav asutus, mis ei teosta avalikku võimu. Volituse andmisel linna ametiasutusele, mis teostab avalikku võimu, on korralduse andmise õigus selle ametiasutuse juhil. Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti hallatavaks asutuseks olev Tallinna Sotsiaaltöö Keskus on kehtestanud hinnad teenustele, mis ulatuvad vältimatu abi osutamise kohustuses kaugemale. Nii maksab omaosalustasuga varjupaigateenus Akadeemia tee üksustes teenuse kasutajale 300 krooni kuus. Vältimatu sotsiaalabi korras osutatav varjupaigateenus Kopli üksuses on Tallinna elanikeregistrisse kantud isikutele tasuta, teistele on hind 397 krooni ööpäevas. Vältimatu abi järgne varjupaigateenus Kopli üksuses maksab 397 krooni ööpäevas ning Tallinna elanikeregistrisse kantud isikud tasuvad teenuse eest kuni 85% oma igakuisest sissetulekust<sup>4</sup>. Lisaks on asutus kehtestanud tasu muude teenuste, nagu pesupesemisteenus, osutamise eest.

Akadeemia tee 34 varjupaigas on kokku 39 kohta, millest 11 on naistele ja 28 meestele. Teenuse tarbijate hulgas on nii eesti kui vene keelt emakeelena kõnelevaid isikuid. Teenuse tarbijate keskmine vanus on 55 eluaastat. Varjupaigas kasutavad naised ühte magamisruumi suurusega 34,2 m<sup>2</sup>, pesemisruumi ja tualetti. Meestele on ette nähtud 2 magamisruumi suurusega 50,8 m<sup>2</sup> ja 15,4 m<sup>2</sup>, samuti tualett ja pesemisruum.

Akadeemia tee 48 varjupaigas on kokku 40 kohta ning teenindatakse ainult meessoost isikuid. Peamiselt on teenuse tarbijad vene rahvusest, keskmine vanus on 55 aastat. Teenuse tarbijaid majutatakse kahes magamisruumis, millest üks on pindalaga 33,0 m<sup>2</sup> (14 kohta) ja teine 67,8 m<sup>2</sup> (26 kohta). Teenuse tarbijatele on kasutamiseks tualett, dušširuum, kööginurk ja puhketuba.

<sup>3</sup> Kättesaadav elektrooniliselt aadressil <http://tallinn.andmevara.ee/oa/page.Tavakasutaja?c=1.1.1.1&id=105007>.

<sup>4</sup> Teave maksumuse kohta kättesaadav asutuse veebilehel aadressil <http://www.swcenter.ee/varjupaigad>.

Kõigile Akadeemia tee varjupaikades elavatele isikutele on tagatud voodikoht voodipesuga, voodipesu regulaarne pesemine, sotsiaalne ja psühhosotsiaalne nõustamine, kapid isiklike asjade hoidmiseks.

Kopli 79 vältimatu sotsiaalabi ja vältimatu sotsiaalabi järgses varjupaigas on 60 kohta, millest 30 on ette nähtud vältimatut sotsiaalabi vajavatele isikutele ja 30 vältimatu sotsiaalabi järgset varjupaika vajavatele isikutele. Teenuse tarbijatest 75% on mehed ja 25 % naised, keskmine vanus on 50 aastat. Vene keelt emakeelena kõnelevaid isikuid on ligi 60% teenuse tarbijatest. Isikuid majutatakse 3-, 4-, 7- ja 9-kohalistes tubades, mida on kokku 13. Naistele on ette nähtud 5 ruumi, meestele 8. Teenuse tarbijatele on kasutamiseks naiste ja meeste tualetid ning dušširuumid, ka on võimalus kasutada pesumasinat. Vältimatu sotsiaalabi järgses varjupaigas on korraldatud teenuse tarbijate toitlustamine 3 korda päevas.

Akadeemia tee varjupaikades töötab kokku 17 töötajat, kellest 8 on mehed ja 9 naised (2,3 hooldustöötajat 10 kliendi kohta). Töötajate keskmine vanus on 54 aastat. Kopli varjupaigas töötab samuti 17 töötajat, kellest 10 on naised ja 7 mehed (2 hooldustöötajat 10 kliendi kohta). Töötajate keskmine vanus on 45 aastat.

(2) Kontrollkäik Tallinna Sotsiaaltöö Keskuse poolt peetavatesse kodutute varjupaikadesse leidis aset õiguskantsleri 2009-2010.aasta eriprojekti raames, mille eesmärgiks on hinnata õigusliku regulatsiooni piisavust ja põhiseaduspärasust ning selgitada varjupaigateenuse kättesaadavuse praktikat. Kontrollkäigul kontrollis õiguskantsler, kas asutuses on teenuste osutamisel tagatud isikute põhiõigused ja –vabadused. Lisaks pöörati tähelepanu asutuse poolt antud tagasidele töös esinevate praktiliste probleemide ja nende lahendusvariantide osas. Mitmete käesolevas kontrollkäigu kokkuvõttes kajastatud probleemide allikaks on valdkonna lünklik õiguslik regulatsioon, mis jätab varjupaigateenuse pakkujate tänuväärt tegevuse ilma seadusliku toe ja aluseta.

(3) Kontrollkäigu kestel külastasid õiguskantsler ja tema nõunikud varjupaikade teenuse pakumiseks kasutatavaid ruume ning vestlesid teenuse tarbijatega. Korraldati vastuvõtt teenuse tarbijatele ning asutuse töötajatele. Samuti külastati asutuse üksuste personaliruumi.

Asutuse ruumid Akadeemia teel ja Kopli tänaval ei ole ette nähtud varjupaigateenuse osutamiseks. Seetõttu on eriti Akadeemia teel majutustoad ülerahvastatud ning napib hügieenisõlmi. Samuti jättis soovida kõigi varjupaikade heakord. Hügieenisõlmede vähesuse ja heakorra osas, muuhulgas kahjuritõrje ebapiisavuse küsimuses, tegid märkusi ka teenuse tarbijad.

Samas avaldasid teenuse tarbijad rahulolu asutuse töökorralduse (eriti sotsiaaltöö) ja personaliga. Märkimisväärne on ka asutuse poolt kehtestatud sisemise regulatsiooni põhjalikkus.

#### **(4.1) Juurdepääsu piiramine sotsiaalteenusele**

Asutuse poolt eelnevalt saadetud teabest nähtub, et asutuse sisekorda rikkunud isikute suhtes rakendatakse distsiplinaarmeetmeid, milleks on vestlus, protokollide vormistamine, kohaliku omavalitsuste teavitamine ja teenuse osutamise lõpetamine. Viimast meetet kasutatakse juhul, kui on esinenud vähemalt kolm sisekorraeeskirjade või lepingu rikkumist ning muud meetmed ei ole tulemust andnud. Samuti antakse kliendile asutuses keelatud asjade valdamisel valida,

kas ta annab asjad hoiule või lahkub koos keelatud asjadega. Keelatud esemete nimekiri sisaldub sisekorra eeskirjades.

Eelnevalt asutuse poolt saadetud Kopli üksuse sisekorra eeskirja punktist 5.3 nähtub, et asutuse personalil on õigus mitte teenindada agressiivseid, vägivaldseid ja korraldustele mitte alluvaid kliente. Analoogselt tuleneb Akadeemia tee üksuses läbi viidava resotsialiseerimisteenuse lepingu lisaks 1 olevate varjupaiga sisekorraeeskirjade punktist 4.1, et teenuse osutajal on õigus keelduda teenuse osutamisest kuni 10ks ööpäevaks teenuse tarbija 1,0 ja enama promillise jooke ning ebaadekvaatse käitumise korral.

Samas ei selgunud asutuse poolt eelnevalt edastatud teabest, kuidas on tagatud sisekorda rikkuvate ning seetõttu distsiplinaarkaristusena teenuseta jäävate isikute ning asjade valdusest loobuda mittesoovijate õigus vältimatule sotsiaalabile. Kontrollkäigu kestel läbi viidud vestlusest selgus, et asutus on loobunud teenusele saabunud isikute jooke mõõtmisest ning vältimatu abi korras varjupaigateenust tarbivaid isikuid teenuseta ei jäeta. Varjupaigas viibimise välistavate asjaolude ilmnmisel pööratakse kas politsei või kiirabi poole ning toimetatakse isik teise asutusse. Siiski on teenuse osutamine peatatud või edasisest osutamisest keeldutud toimetulekuraskustega isikute varjupaikades elavate isikute puhul. Samuti selgus, et asutuses ei ole kehtestatud ühtset tegevuskorda juhuks, kui peaksid ilmne ma asjaolud, mis välistavad isiku edasise viibimise varjupaigas ning samuti mittesoovitavate asjade valduse üle võtmise, hoiustamise ja tagastamise korda.

Sotsiaalhoolekande seaduse (edaspidi SHS) § 3 lg 1 punkti 3 kohaselt on üheks sotsiaalhoolekande põhimõtteks abi andmise kohustus, kui isiku ja perekonna võimalused toimetulekuks ei ole piisavad. SHS § 4 lõike 3 kohaselt on vältimatut sotsiaalabi õigus saada igal Eestis viibival isikul ning seaduse § 28<sup>1</sup> lõike 3 kohaselt osutatakse vältimatut sotsiaalabi isikule seni, kuni ta ei ole enam elatusvahendite kaotuse või puudumise tõttu sotsiaalselt abitus olukorras.

Tallinna Linnavalitsuse 18.04.2007 määruse nr 31 „Sotsiaalhoolekande korraldamise juhend“<sup>5</sup> § 7 lõike 6 kohaselt antakse sotsiaalteenuseid, sotsiaaltoetusi ja muud abi isikule seni, kuni isik on saavutanud iseseisva toimetulekuvõime ja ei ole enam sotsiaalselt abitus olukorras.

Tallinna Linnavalitsuse 28.06.2006 määruse nr 61 „Vältimatu sotsiaalabi osutamise tingimused ja kord“ § 3 lõike 5 kohaselt osutatakse vältimatut sotsiaalabi isikule seni, kuni ta ei ole enam elatusvahendite kaotuse või puudumise tõttu sotsiaalselt abitus olukorras<sup>6</sup>.

Lisaks tuleb märkida, et põhiseaduse (edaspidi PS) § 32 kohaselt on igaühe omand puutumatu ning võrdselt kaitstud. Omandit võib omaniku nõusolekuta võõrandada ainult seaduses sätestatud juhtudel ja korras. Samuti peavad omandiõiguse teostamise kitsendused tulenema seadusest. SHS §-st 20 nähtuvalt võib sotsiaalteenuse osutaja teatud esemete valduse üle võtta vaid isiku nõusolekuta hooldamise korral. Varjupaigateenuse, öömajateenuse ning muude

<sup>5</sup> Kättesaadav elektrooniliselt aadressil <http://tallinn.andmevara.ee/oa/page.Tavakasutaja?c=1.1.1.1&id=107736>.

<sup>6</sup> Õiguskantsler on Tallinna Linnavalitsusele teinud soovitusel muuta 28.06.2006 määrust nr 61 „Vältimatu sotsiaalabi osutamise tingimused ja kord“ ning kaotada vältimatu abi osutamise suhtes kehtestatud ebaseaduslik ajaline piirang, mille kohaselt osutatakse nii öömaja- kui ka varjupaigateenust isikule kuni kuus järjestikust kuud, mille jooksul isik on kohustatud vastu võtma talle pakutava muu abi või kõrvaldama öömajateenuse vajadust põhjustavad asjaolud. Soovitusel tekst on kättesaadav elektrooniliselt aadressil [http://www.oiguskantsler.ee/public/resources/editor/File/OMBUDSMANI\\_MENETLUSED/Kontrollkaigud/MT\\_Sotsiaalse\\_Rehabilitatsiooni\\_Keskuse\\_poolt\\_peetava\\_kodutute\\_varjupaiga\\_kontrollk\\_ik.pdf](http://www.oiguskantsler.ee/public/resources/editor/File/OMBUDSMANI_MENETLUSED/Kontrollkaigud/MT_Sotsiaalse_Rehabilitatsiooni_Keskuse_poolt_peetava_kodutute_varjupaiga_kontrollk_ik.pdf).

sotsiaalteenuste osutamisele antud säte ei laiene. Ka muudes õigusaktides ei ole öömajateenuse osutajale antud õigust teenuse tarbijate õigust omandile piirata. Samuti ei vasta varjupaigateenuse andmisest keeldumine mistahes eseme mitteüleandmise korral SHS §-s 3 sätestatud sotsiaalhoolekande põhimõtetele ja ülesannetele.

Juhul, kui asutus peab vajalikuks käesoleval hetkel teatud esemete asutusse sattumise piiramist, peab lubamatutest kaalutlustest lähtuvate suvaotsuste langetamise võimaluste vältimiseks ja ühtse praktika tagamiseks mittesoovitavate asjade nimekiri olema asutuse poolt üheselt kindlaks määratud ja puudutatud isikutele neile arusaadavas vormis teatavaks tehtud. Taoline nimekiri saab käesoleval hetkel olla siiski üksnes soovituslik. Omandi hoiule võtmine saab öömajas aset leida vaid isiku nõusolekul. Valduse mitteüleandmine ei saa olla abivajajale sotsiaalteenuste andmisest keeldumise aluseks. Sotsiaalteenuse osutaja peab välja töötama inimõiguste järgimist ja sotsiaalhoolekande põhimõtteid soodustavad käitumisjuhised juhtudeks, kus asutusse saabunud või seal viibiva teenuse tarbija valduses on asutuses mittesoovitavad esemed või ained. Samuti tuleb reguleerida esemete hoiustamise ning hüljatud esemete käitlemise kord.

Eeltoodu põhjal võib üldistada, et sotsiaalhoolekande osutamise põhimõtetega ei ole kooskõlas olukord, kus kohaliku omavalitsuse poolt vältimatu sotsiaalabi teenust osutama volitatud asutus jätab endale õiguse piirata karistuslikel või muudel eesmärkidel abivajavate isikute juurdepääsu sellisele abile, muuhulgas ka öömajateenusele.

Tulenevalt eeltoodust soovitab õiguskantsler Tallinna Sotsiaaltöö Keskuse direktoril kehtestada ammendav nimekiri esemetest ja ainetest, mille omamine asutuses ei ole soovitatav ning teha see arusaadavas vormis teatavaks kõigile teenuse tarbijatele. Lisaks tuleb asutuse töötajate tegevuse reguleerimiseks kehtestada kord esemete ja ainete valduse üle võtmiseks ja vajadusel hävitamiseks ning samuti käitumiseks juhul, kui sotsiaalteenuse saamiseks näidustatud isik keeldub mittesoovitavate esemete või ainete valdust üle andmast. Samuti tuleb kehtestada töötajatele ühesed tegevusjuhised juhuks, kui abivajavale isikule teenuse osutamine ei ole tema enda poolt tingitud asjaoludest ajutiselt või alaliselt võimalik. Kirjeldatud nimekiri ja reeglistik võib olla lülitatud asutuse sisekorraeeskirjadesse. Öömajateenuse osutamisest võib keelduda vaid juhul, kui asutuse või kohaliku omavalitsuse poolt on tagatud vältimatu sotsiaalabi kättesaadavus muul viisil, näiteks paigutades abi vajavad isikud eraldi majutusüksusesse.

#### **(4.2) Teenuse tarbijate õiguse tervise kaitsese tagamine**

Ringkäigul asutuse üksustes, eriti vältimatu sotsiaalabi ja vältimatu sotsiaalabi järgses varjupaigas ning vestlustest teenuse tarbijatega ja asutuse töötajatega selgus, et varjupaigateenusel on isikuid, kellel on psüühikahäire. Kummatigi selgus, et psühhiaatrilise abi kättesaadavus asutuses või asutuse poolt korraldatuna väljaspool asutust ei ole tagatud.

PS § 28 sätestab igäihe õiguse tervise kaitsese andes nii kindlapiirilisema sisu PS §-s 10 sätestatud sotsiaalriigi põhimõttele. PS §-is 28 sätestatud õigusega seonduvalt tuleb silmas pidada, et tervis on oluline väärtus, ilma milleta ei ole võimalik enamiku teiste põhiõiguste kasutamine. Vaid tervislik elu saab olla täisväärtuslik ja inimväärne elu. Ühtlasi on riik kohustatud aktiivselt tegutsema, et igäihele need õigused tagatud oleksid. Eriti suur oht põhiõiguste riiveks on isikute puhul, kes oma tervisliku, sotsiaalse või muu seisundi tõttu ei suuda iseseisvalt ja sõltumatult oma põhiõigusi realiseerida. Selliste isikute sotsiaalne abistamine on seadusandja poolt pandud kohaliku omavalitsuse kohutustuseks.

Juhul, kui teenusele saabub ravi või isegi viivitamatut sekkumist eeldavas tervislikus seisundis isik, võib piisavate terviseteenuste saamatajäämisel ohtu sattuda tema elu ja tervis. Tunnustamistväärivalt on asutuse vältimatu sotsiaalabi ja vältimatu sotsiaalabi järgses varjupaigas tagatud koduõe vastuvõtt tööpäeviti. Teenuse tarbijatega vesteldes selgus, et koduõe teenuseid kasutatakse aktiivselt ja teenusega ollakse rahul. Seega oleks konsulteerides koduõega võimalik välja selgitada isikute vajadus psühhiaatrilise abi osas ning abivajajatele tervishoiuteenus kättesaadavaks teha. Tähelepanu tuleb pöörata asjaolule, et teenuse tarbijad ei pruugi füüsiliste tervisega seonduvatest või muudest asjaoludest tulenevalt olla võimelised ise pöörduma psühhiaatrilise abi osutaja juurde vastuvõtule. Seega tuleks otstarbekaks pidada korrapäraste psühhiaatri vastuvõttude korraldamist asutuse üksustes kohapeal. Lisaks eeltoodule tuleks ravijärgimuse tagamiseks lahendada ka tervishoiutöötaja poolt isikutele välja kirjutatud retseptiravimite ostmise rahastamisega seonduvad küsimused.

Tulenevalt eeltoodust **soovib õiguskantsler Tallinna Sotsiaaltöö Keskuse direktoril kaaluda vajadust ja võimalusi korrapäraste psühhiaatri ambulatoorsete vastuvõttude korraldamist asutuse üksustes.** Samuti tuleks tähelepanu pöörata isikute abistamisele retseptiravimite välja ostmise rahastamise võimaluste leidmisel.

#### **(4.3) Asutuse töö vastavus esmaabi korralduse nõuetele**

Asutuse poolt eelnevalt saadetud teabest nähtus, et kõigis üksustes on olemas miinimumnõuetele vastav esmaabi komplekt. Samuti omavad kõik varjupaikade töötajad dokumentaalselt tõendatavat pädevust esmaabi osutamiseks. Asutuse poolt saadeti õiguskantslerile ka esmaabikoolituse läbimist tõendavad diplomid.

Ringkäigul varjupaikades selgus, et Akadeemia tee 34 üksuses oli I korrusel nähtavale kohale paigutatud juhendmaterjal esmaabi andmise viisidest, samuti oli personali puhkeruumis asuval stendil märgitud isiku nimi, kes vastutab esmaabi andmise korralduse eest. Kummatigi ei olnud toimetulekuraskustega kodutute varjupaigatega osutamise ruumides välja pandud ei esmaabi osutamise juhendeid ega tähistatud esmaabivahendite asukoht. Vältimatu sotsiaalabi ja vältimatu sotsiaalabi järgse varjupaigatega osutamise üksuses oli esmaabivahendite asukoht tähistatud.

Sotsiaalministri 13.12.1999 määrus nr 82 „Esmaabi korraldus ettevõttes kehtestamine“ määrab kindlaks tööandja kohustused esmaabi korraldusel<sup>7</sup>. Määruse § 1 kohaselt peab tööandja kindlustada esmaabivahendite olemasolu töökohtadel ja ruum, kus vajadusel saab anda esmaabi ja hoida kannatanut arstiabi saabumiseni; paigutama nähtavatele kohtadele juhendmaterjalid esmaabi andmise viisidest (plakatid, brošüürid jm näitlikud materjalid); määrama isiku, kes vastutab esmaabivahendite korrashoiu eest; paigutama nähtavale kohale trükitult andmed töötajate kohta, kes oskavad anda esmaabi; selgitama töötajale, kuidas toimida tööõnnetuse korral, milliseid abivahendeid sel puhul kasutada, kust neid on võimalik saada ning kelle poole ja kuhu pöörduda esmaabi saamiseks ning tagama tööõnnetuse või töötaja haigestumise puhul esmaabivahendite kättesaadavus, esmaabi andmine kohapeal selleks koolitatud töötaja poolt, operatiivne sidevõimalus ettevõtteväliste teenistustega (ühtne number 112) ja vigastatu või haigestunu toimetamine kas tervishoiuasutusse või koju (vastavalt arsti korraldusele). Lisaks peab esmaabivahendite asukoht olema nõuetekohaselt märgistatud ja asetsema kergesti juurdepääsetavas kohas, samuti peavad olema nähtavale kohale välja pandud telefoninumbrid abi kutsumiseks (ühtne number 112). Määruse § 3 toob

<sup>7</sup> Tulenevalt töötervishoiu- ja tööohutuse seaduse § 4 lõikest 1 laieneb antud kord ka kohaliku omavalitsuse asutustele.

ära ka esmaabivahendite miinimumnõude, milliste olemasolu peab igas asutused ja selle struktuuriüksuses tagatud olema.

Tulenevalt eeltoodust **soovitab õiguskantsler Tallinna Sotsiaaltöö Keskuse direktoril tagada asutuse tegevuse vastavus sotsiaalministri 13.12.1999 määruses nr 82 „Esmaabi korraldus ettevõttes kehtestamine“ toodule.**

#### **(4.4) Olmeküsimused asutuses**

Kontrollkäikude kestel läbi viidud ringkäikudel nähtus, et suurem osa teenuse tarbijatele suunatud infost on isikutele kättesaadavaks tehtud vaid eesti keeles. Samas on asutuse poolt eelnevalt edastatud teabest nähtuvalt rohkem, kui pooled teenuse tarbijatest vene keelt emakeelena kõnelevad isikud. Kuigi keeleseaduse § 3 lõike 1 kohaselt on asjaajamisekeeleks eesti keel, siis tulenevalt PS §-is 14 sätestatud hea halduse tavast ning mõningate teenuse tarbijate piiratud võimest riigikeelseks suhtluseks, **soovitab õiguskantsler Tallinna Sotsiaaltöö Keskuse direktoril tagada kogu teenuse tarbijatele jagatava teabe kättesaadavus ka vene keeles.**

Vältimatu sotsiaalabi ja vältimatu sotsiaalabi järgses varjupaigas läbi viidud ringkäigul ning vestlusest teenuse tarbijatega selgus, et asutus ei taga tualettpaberi olemasolu. Samas teavitas üks teenuse tarbija, et tal puuduvad rahalised vahendid tualettpaberi ostmiseks ning seetõttu peab ta hügieenivahendit teiste teenuse tarbijate käest laenama. Selline praktika aga võib seada ohtu isikute enesevääriskuse. Tulenevalt eeltoodust **soovitab õiguskantsler Tallinna Sotsiaaltöö Keskuse direktoril tagada esmaste hügieenivahendite alaline olemasolu kõigis asutuse üksustes.**

#### **(5) Kokkuvõte**

Kontrollkäigu tulemusel teeb õiguskantsler isikute põhiõiguste tagamiseks soovitud Tallinna Sotsiaaltöö Keskuse direktorile. Soovitude täitmise osas teostab õiguskantsler järelkontrolli 6 kuu möödudes soovitude tegemisest.